

DEMOCRACY IN MOTION

12 Ülke, 8.000 km, 1 Hedef

- Bir Güneydoğu Avrupa Yolculuğu

OTOBÜS - OMNİBUS, 2009 sonbaharında Güneydoğu Avrupa'da yer alan 12 ülkeye doğru tarihi bir yolculuğa başlıyor. Bu yolculuğa, Atina Goethe Enstitüsü'nün daveti üzerine çıkıyoruz. Ayrıca Ljubljana, Zagreb, Saraybosna, Üsküp, Sofya, Selanik, İstanbul, Bükreş, Belgrad, Budapeşte, Linz, Viyana ve Münih'te de Goethe Enstitüleri ve başka partnerlerimiz bizi misafir edecekler.

10 hafta sürecek bu yolculuk boyunca, adı geçen kentlerde mola vereceğiz ve zengin tarihi ve çok renkliliği ile büyüleyici bir kültür alanıyla tanışacağız.

Oralarda olduğumuz süre içinde, Goethe Enstitüleri açık forumlara dönüşecek. Bu karşılaşmalar ve gerçekleştireceğimiz etkinlikler sırasında, demokrasi ve sanatın birbirine eş olduğu, birarada varolması gerektiği düşüncesini şekle büründürmeye çalışacağız.

Ziyaret edeceğimiz yerlerdeki insanlarla, ortak Avrupa

vizyonumuzla ilgili sorulara yanıt bulmak ve bu vizyonu gerçekleştirebilmek için sahip olduğumuz imkanları ve yapmamız gerekenleri konuşmak istiyoruz.

Yolculuğumuzun doruk noktaları Yunanistan'da ve Boğaziçi'nde vereceğimiz molalar olacak. Buralarda uluslararası konuklarımızla iki ayrı etkinlik planlıyoruz. Ama diğer duraklarımızda da canlı programlarımız olacak. Örneğin Zagreb'de öğrenci hareketi ile buluşacağız; Saraybosna'da bir okulu ziyaret edeceğiz; Üsküp'de Alman Kültür Haftaları'nın konuğu olacağız ve Atina, Selanik ve İstanbul'daki bienallere katılacağız. Daha başka ilginç projelerimiz de var; onları Goethe Enstitüleri ve diğer partnerlerimiz ile birlikte planlıyoruz.

OTOBÜS - OMNİBUS

„Doğrudan Demokrasi için OTOBÜS - OMNİBUS“ 22 yıldan beri, sanatçı Joseph Beuys'un bir fikrini hayata geçiriyor. Bunu yaparken kullandığımız araç iki katlı bir otobüs; bağımsızlık ve düşünce için hareket halinde bir okul... Otobüsle yolculuğa çıkan fikirler, toplumun insanlar tarafından kendi özgür iradeleri ile şekillendirilebileceğini, yani doğrudan demokrasiyi savunan fikirler.

OMNİBUS yılda ortalama 100 Alman kentini ziyaret ediyor ve buralarda meydanlarda, sadece yayalara açık yollarda, okulların, üniversitelerin ve şirketlerin önünde bir kaç günlüğüne sohbet ve tartışma mekanları yaratıyor. Sohbet ve tartışmaların konusu sanat ve kültürle, parayla ve ekonomiyle, okulla ve eğitimle, ekolojikle ve giderek daha yoğunlaşan bir biçimde, Avrupa'yla ilgili.

OMNİBUS = Latince'de herkes için, herkesin katılımıyla, herkesle birlikte anlamına gelmektedir.

www.omnibus.org

Daha Çok Demokrasi

halk oylamaları ve daha gelişkin bir seçme hakkının motorudur. Her oy eşittir ve her insan, katılım hakkına sahiptir.

www.mehr-demokratie.de

Genişletilmiş Sanat Kavramı&Demokrasi

Joseph Beuys, insanların özgürlük ve özyönetim temelinde ortak hareket etmelerinden yola çıkan geleceğe yönelik düşüncüyü „toplumsal plastik“ olarak tanımlıyor. Buna göre insanlar, bütünü biçimlendirmek konusunda sorumluluk taşırlar. Beuys, 1971 yılında Düsseldorf’da „Doğrudan Demokrasi ve Halk Oylaması İçin Örgüt“ü kurdu. Kassel’de düzenlenen documenta 5’de 100 gün boyunca ziyaretçilerle „genişletilmiş sanat“ kavramı ve toplumsal plastiğin gerçekleştirilebilmesi için doğrudan demokrasinin gerekliliği üzerine tartıştı. Biz de bu düşünceye dayanarak 2009 sonbaharında çıktığımız bu yolculuğu, „genişletilmiş demokrasi“ kavramına bir katkı olarak görüyoruz.

CLAUDINE NIERTH

Mehr Demokratie e.V. (Daha Çok Demokrasi Derneği) Yönetim Kurulu sözcüsü ve beyaz OMNİBUS girişimcilerinden.

BRIGITTE KRENKERS

1987’deki ilk OMNİBUS girişimcisi. Proje ortağı ve tur yöneticisi.

MAXIE ZURMÜHLEN

OMNİBUS çalışanı ve tur yöneticisi

ROMAN HUBER

Mehr Demokratie e.V. Yönetim Kurulu üyesi ve yöneticisi.

JOHANNES STÜTTGEN

Sanatçı, Joseph Beuys’un usta öğrencisi, OMNİBUS’un fikri yaratıcılarından ve proje ortağı.

SUSANNE SOCHER

Mehr Demokratie e.V. danışmanı

GERALD HÄFNER

Mehr Demokratie e.V. Yönetim Kurulu sözcüsü ve kurucu üyesi; Avrupa Parlamentosu üyesi

WERNER KÜPPERS

8 yıldan beri beyaz OMNİBUS sürücüsü.

KOSTA TOUBEKIS

Film yapımcısı, OMNİBUS ve Mehr Demokratie e.V. çalışanı

KATRIN TOBER

Siyaset bilimcisi, OMNİBUS ve Mehr Demokratie e.V. çalışanı

MICHAEL VON DER LOHE

Kamuya yararlı şirket statüsündeki OMNİBUS kuruluşunun yöneticisi.

RHEA THÖNGES-STRINGARIS

Sanattarihçisi, Joseph Beuys’un yardımcısı, OMNİBUS ve Mehr Demokratie e.V. gönüllüsü

RALF-UWE BECK

Rahip, Thüringen ve Sachsen-Anhalt Evangelist Eyalet Kilisesi basın şefi, iki ayrı halk oylamasının girişimcisi.

KARL-HEINZ TRITSCHLER

Sanatçı, OMNİBUS çalışanı

WOLFGER PÖHLMANN

Atina Goethe Enstitüsü, Güneydoğu Avrupa bölgesel programlar yöneticisi

Neden DEMOKRASİ?

„Democracy in Motion - Hareket Halinde Demokrasi“, Atina Goethe Enstitüsü'nün girişimiyle start alan ve iki ay sürecek alışılmıŖın dışında bir sanatsal eyleme verdiğimiz ad.

Hazırlıkları iki yıldan beri süren bu eylemin gerçekleşebilmesi için, 12 ülkede bulunan Goethe Enstitüleri katkıda bulunuyor. 2009 yılını seçtik, çünkü 2009, Almanya için önemli yıldönümlerinin yılı. İki Alman devleti, Almanya Federal Cumhuriyeti ve Demokratik Almanya Cumhuriyeti, 1949'da kurulmuştu. Ayrıca Anayasa'nın 60. yıldönümünü ve 9 Kasım'da da Berlin Duvarı'nın yıkılıŖının 20. yıldönümünü kutluyoruz. Barışçıl yöntemlerle gelişen bir halk ayaklanmasının sonucunda gerçekleşen bu tarihi olay, soğuk savaŖın da sonunu getirdi ve yalnızca iki Almanya'nın yeniden birleşmesini ve Avrupa haritasının değişmesini sağlamakla kalmayarak, küresel sorunlara da yol açtı.

Dünya üzerindeki siyasi durum, Lizbon Sözleşmesi etrafında sürdürülen Avrupa tartışması, küresel ekonomik kriz, pek çok savaŖ, çatışma ve gerilimlerin yaşandığı bölgeler, yolsuzluk skandalları ve genel siyaset bıkkınlığı gösteriyor ki, „demokrasi“ konusu hala büyük önem taşıyor.

En büyük çelişki şu ki, demokrasi, kültürümüzün en önemli temel düşüncelerinin başında geliyor; buna rağmen büyük ölçüde siyasi partilerin ve siyasetçilerin tekeline bırakılmış durumda. Demokrasinin güçlen-dirilmesi hedefiyle hareket eden, faaliyet gösterenler, az sayıda bağımsız girişim ve toplumsal grup temsilcisi ile sınırlı.

Bir Sanat Eseri Olarak Demokrasi

Geçtiğimiz 20. yüzyılda, sanat dünyasına Joseph Beuys kadar damga vurmayı ve onu değiştirmeyi başarabilen pek az sanatçı oldu. Beuys için her şeyin ölçüsü insandı ve yaratıcılığın insanın en önemli özelliklerinden biri olduğundan yola çıkarak, genişletilmiş sanat kavramını geliştirdi. Bu kavrama göre sanat, estetik boyutunun ötesine geçerek kültür, doğa ve toplumsal yapılarla da ilgilenmeliydi. „Doğrudan Demokrasi ve Halk Oylaması İçin Örgüt“ü kurarak, „toplumsal plastik“ adını verdiği yeni toplum ütopyasına uygun bir yapı yaratmayı hedefledi.

İlk katılımcı demokrasi eylemi için eski bir otobüs kullandı. Bu otobüs onun İçin demokrasi ve toplumun şekillendirilmesi ve geliştirilmesi için özgür ve bağımsız katılımın bir sembolüydü.

Beuys'un ölümünden kısa bir süre sonra, 1987 yılında, onun misyonunu sürdürmek isteyen bir grup insan bir araya gelerek „Doğrudan Demokrasi için OMNİ-BUS“ adı altında bir „tekerlekli bağımsızlık okulu“ kurdular. Kurucu ortaklar arasında Brigitte Krenker ve Joseph Beuys'un usta öğrencisi ve en yakın çalışma ve mücadele arkadaşlarından biri olan Johannes Stüttgen de vardı.

Documenta 8'den başlayarak otobüs, öncelikle Almanya içinde seyahat etti ve organizatörler Beuys'un izinden giderek, her yerde „toplumsal plastik“in bir parçası olabilmek amacıyla insanlarla iletişime geçtiler, onlarla sohbet ettiler, tartıştılar.

Otobüs, 20 yıldan bu yana buluşma ve tartışma için bir platform oluşturuyor; başarılı halk oylaması girişimleri ve yurttaşların siyasi karar mekanizmalarına katılımı ve hakların genişletilmesi mücadelesi için bir motor işlevine sahip. Siyaset ve sanatı birleştirmek amacıyla bu sefer de Güneydoğu Avrupa'nın tüm Goethe Enstitüleri'ne uğrayacak ve her gittiği yerde kendi konseptine

uygun bir şekilde sohbetler, tartışmalar ve kültürel etkinlikler için bir platform sunacak.

Avrupa Birliği'nin verdiği destekle, tüm yolculuk bir film ekibi tarafından kaydedilecek. Yolculuğu internet üzerinden izlemek de mümkün olacak. Otobüs, geçtiği kentlerde düzenlenen bienallere katılacak; müzelerde, konsolosluk ve elçiliklerde, okullarda, akademiler ve kent meydanlarında duracak. Turun sembolik açıdan büyük önem taşıyan en önemli duraklarından biri, doğrudan demokrasi fikrinin doğduğu yer olan Atina durağı olacak.

Bu etkinliğe katılan tüm ortak kuruluşlara ve destekçilere teşekkür ediyoruz. En büyük teşekkür de, davetimize gerçek bir coşkuyla karşılık veren iki proje ortağına, kamuya yararlı şirket statüsündeki OMNIBUS GmbH ve „Mehr Demokratie e.V.“ye.

Wolfger Pöhlmann
Program Bölümü Yöneticisi
Atina Goethe Enstitüsü

Sanatın Ruhundan Yola Çıkararak Demokrasi Düşüncesinin Yenilenmesi

Yunanistan ve öncelikle de Atina: Demokrasinin sanattan doğduğu yer – bununla ilgili imge: Akropolis'in eteğindeki Dionysos Tiyatrosu. Aynı zamanda felsefenin, yani özgür düşüncenin, ve Avrupa'nın doğduğu yer. Bugün, 2500 yıl sonra konumuz yeniden Avrupa ve Avrupa'nın gelecekte nasıl bir yer olacağı; yani gündemimizde olan Avrupa'nın kimlik sorunu ve demokrasinin sanatın ruhundan yola çıkarak nasıl yenilenebileceği sorusu. Bu düşünceyi Pnyx'de, Atina'nın tarihi oylama mekanında, bir törenle belgelemek istiyoruz.

Johannes Stüttgen

„Doğrudan Demokrasi İçin OMNİ-BUS“un faaliyetlerinin temelinde yatan kavram, genişletilmiş sanat kavramı. Genişletilmiş sanat, insanın sahip olduğu özgür özü harekete geçirerek, kendini dış müdahalelerden kurtarması için ihtiyaç duyduğu gücü verir.

OMNİBUS, MEHR DEMOKRATİE derneğiyle birlikte hareket ederken, kendini demokrasi fikrine yeniden hayat vermek için bir araç olarak kavrar. Bu yeni demokrasi fikrine göre, her insan toplumu eşitlik temelinde yeniden biçimlendirmek için sorumluluk taşımaktadır ve bu sorumluluğu yerine getirme yetisine de sahiptir. Joseph Beuys'un, 'her insan bir sanatçıdır' derken kasdettiği de budur.

Demokrasinin bu yeniden tanımlanması, ancak doğrudan ve aracısız olabilir. Bunun için „doğrudan demokrasi“ diyoruz. „Doğrudan“ derken kasdettiğimiz de, demokrasi fikrinin ancak her insanın kendi içinde yeşerebileceği ve doğrudan kendisi tarafından ele alınması gerektiği. Yani herkesi ilgilendiren ve hayati öneme sahip tüm konularda doğrudan oylamalara gidilmesi gerektiğini söylüyoruz. „Seçim“ ilkesi, her düzeyde „halk oylaması“ ilkesi ile birleştirilmeli. Bunun için üç aşamalı bir yöntem gerektiğini düşünüyoruz: halk girişimi, halk oylamasına gidilmesi için imza toplanması ve yönetimlere sunulması ve halk oylaması.

Böyle bir sistemle tamamlanmadığı takdirde parlamenter demokrasinin, yani temsili demokrasinin giderek daha fazla bir partiler diktasına dönüşeceğini ve insanlar tarafından da başkalarının egemenliği altında yaşıyor olmak şeklinde, yani demokrasi dışı bir sistem olarak algılanacağını düşünüyoruz. Biliyoruz ki, temsili demokrasi giderek daha fazla, sermayenin çıkarlarının ve güç odaklarının elinde bir araca dönüşmüş durumda. İnsanların, kendileriyle ilgili kararları kendileri vermek ve özyönetim konularında yetersiz olduklarını düşünmek temel bir hata ve bu hata, demokratik yöntemlerle denetlenemeyen bir kapitalizmle birleşince çok büyük zararlara yol açıyor. Hepimiz bu şekilde ortaya çıkmış olan ekolojik krizden, toplumsal krizden, para krizinden vb. haberdarız. Bu krizlerin tümü küresel krizlere dönüşmüş durumda, ve bu krizlere yol açan en önemli nedenlerin arasında eksik bir insan imgesinin yer aldığını düşünüyoruz. Ve varolan iktidar yapıları da bu algılama eksikliğinin bir göstergesi. Oysa insan, özgürlüğüne düşkün bir varlıktır! Ve daha gelişkin yapıların da yaratıcısıdır.

Bunu kabul etmemek, insanın, dünyanın ve tüm canlıların da sonunu hazırlamak anlamına gelebilir.

Bu şekilde tanımlandığı zaman demokrasi sorunu, aynı zamanda

bir kimlik sorunudur. Buna bir örnek verelim: çok güncel ve ulusal sınırları aşan bir konu, Avrupa'nın kimliği konusu.

OMNİBUS şimdi Atina Goethe Enstitüsü'nün davetiyle Almanya'dan yola çıkarak Avrupa'nın güneydoğusunda yer alan ülkeleri geziyor. Çok uyumlu ve anlamlı bir eylem bu. OMNİBUS gittiği yerlerde sadece kendi sesini duyurmayacak, aynı zamanda dinleyecek. Farklı diller birbiriyle anlaşmayı, iletişim içinde olmayı nasıl başarabilir? Diğerlerini dikkatle dinlemek, yabancı olanda her şeye en baştan başlamak, yani doğrudan „demokrasi“ fikrinin çıkış noktasına dönmek anlamına gelecek. Aynı zamanda da, bu fikrin 2500 yıl önce Yunanistan'daki başlangıcını hatırlamak ve hatırlama yoluyla anlamını tazelemek mümkün olacak.

„Doğrudan Demokrasi için OMNİBUS“un MEHR DEMOKRATİE ile birlikte sürdürdüğü iz zaten tam da bu.

Johannes Stüttgen, Paskalya 2009

Sanatsal Konsept ve Kavramların (Devrimci) Yeniden Tanımı

1.

DEMOKRASİ ilkesi, insanlığın en önemli fikirsel imgelerinden olan

ÖZGÜRLÜK EŞİTLİK KARDEŞLİK

arasında ortadaki ilke olan EŞİTLİK tarafından temsil ediliyor. DEMOKRASİ, insanların HAKLAR açısından EŞİTLİĞİ'nden yola çıkıyor. EŞİTLİK düşüncesi, tüm insanların eşit olduğu anlamına gelmiyor, tüm insanların EŞİT HAKLAR'a sahip olduğunu söylüyor. Yani EŞİTLİK, toplumun hukuki sistemiyle ilgili bir kavram. EŞİTLİK kavramı üzerine kurulu hukuk sistemine ise DEMOKRASİ diyoruz.

2.

Peki HAKLAR nereden geliyor? DEMOKRASİ, „Hakimiyet halkındır“ diyor. Yani DEMOKRASİ'de haklar konusunda güce ve yetkiye sahip olan halk. Halk ise biziz, her birimiz! Herkes kendi oyuyla temsil ediliyor ve her oy eşit ağırlığa sahip. Fakat her oyun EŞİT AĞIRLIĞA sahip olması, ancak her oyun özgür olmasıyla, başkaları tarafından etkilenmiş ve dikte edilmiş olmamasıyla mümkün olabilir. Burada ilk ilke, yani ÖZGÜRLÜK devreye giriyor. ÖZGÜRLÜK, insanda bireysellik, BEN temelinde yükselir. İnsanın birey olarak özelliğine, biricikliğine, yaratıcılığına, üretkenliğine, düşünme, hissetme ve isteme yetisine, ruhuna dayanır.

Joseph Beuys, „her insan bir sanatçıdır“ diyor. Bununla kastedtiği, her insanın içinde potansiyel olarak var olan ÖZGÜRLÜK RUHU. Herşeyin temeli bu.

HUKUK'un üretilmesi ve şekillendirilmesi, bir üst aşamada da DEMOKRASİ'nin üretilmesi ve şekillendirilmesi (ki bu demokraside hukuk, herkesin hukuk açısından EŞİTLİĞİ ilkesi üzerine kuruludur) ÖZGÜR İNSANIN BİREYSEL YARATICILIK EYLEMİ'dir. Haklar tepeden verilemez; aşağıdan, yani her bir bireyin ÖZGÜRLÜĞÜ ve KENDİNİ YÖNETME yetisinden yola çıkarak şekillendirilebilir ve verilebilir. Yani EŞİTLİK, bireylerin ÖZGÜRLÜĞÜ'nü ortadan kaldırmaz, tam tersine ÖZGÜRLÜĞÜ daha ÜST AŞAMAYA, TOPLUMUN ÖZGÜRLÜĞÜ aşamasına taşır.

3.

ÖZGÜRLÜĞÜN en gelişkin biçimi ise üçüncü ilkede, KARDEŞLİK ilkesinde ortaya çıkar. KARDEŞLİK (SEVGİ), herkesin üretim, dağıtım ve ihtiyaçların karşılanması konusunda İŞ BÖLÜMÜNE DAYALI BİR İŞBİRLİĞİ içinde olmasına ve doğa ve kaynaklarla sevgi dolu, yani özenli bir ilişki kurmasına dayanır. KARDEŞLİK (SEVGİ), insanlar tarafından hayata geçirilmesi gereken EKONOMİ ilkesidir. Bu ilke, özgür, ekolojik bir dünya ekonomisinin GELECEKTEKİ BİÇİMİ'ne gönderme yapar (ve onu yaratır).
- Joseph Beuys, „SOZIALE SKULPTUR“

Bugünkü HENÜZ ÖZGÜR OLMAYAN, HENÜZ DEMOKRATİK OLMAYAN, HENÜZ KARDEŞÇE OLMAYAN (tam tersine egoist olan) biçimi aşan GELECEKTEKİ BİÇİM için ortadaki elementin, yani 20. YÜZYILIN SONUNDAKİ en önemli eşik olan GERÇEK DEMOKRASİNİN geliştirilmesi gerekiyor. Çünkü yeni ekonomi yasaları, yeni sermaye piyasası yasaları, yeni para piyasası yasaları ancak DEMOKRATİK, yani EŞİT HAKLARDAN YOLA ÇIKARAK HAZIRLANMALARI halinde hayata geçirilebilirler. Böylece ÖZGÜRLÜK'den (insan benliğinin yaratıcı gücü) yola çıkarak varılan EŞİTLİK (demokrasi), KARDEŞLİĞİN (Bütünsel bir sanat eseri olarak „toplumsal heykel“) olmazsa olmaz koşuludur. Ve ancak KARDEŞLİĞİN olduğu yerde gerçek anlamda ÖZGÜRLÜK olabilir.

4.

ÖZGÜRLÜK EŞİTLİK KARDEŞLİK

üçlüsünün güçlendirilmesi ve en sonunda artık gökyüzünden yeryüzüne indirilebilmesi için (ki ilk kez bundan 200 yıl önce Paris semalarında görülmüştü) ALMANYA'DA DOĞRUDAN DEMOKRASİ İÇİN OTOBÜS-OMNİBUS 7 yıldır „genişletilmiş sanat“ kavramının kaldırıcı işleviyle yollarda. İlk durağından tam 7 yıl sonra (documenta 8, Kassel, Eylül 1987), Eylül 1994'de (Centre Pompidou'daki „Joseph Beuys“ sergisi vesilesiyle) Paris'te.

Johannes Stüttgen, 1994 (Centre Pompidou Müzesi'nin daveti üzerine Paris'e yapılan yolculuk vesilesiyle)

Halk Oylamaları Yoluyla Demokrasinin Hayata Geçirilmesi

Herkesin bildiği bir gerçek var: pek çok Avrupa ülkesi krizde. Devlet borçlanması, yolsuzluk, işsizlik, çocuk yoksulluğu, sağlık ve emeklilik sigortaları için finansman sorunları, haksız ve verimsiz vergi sistemleri, okullarda ve üniversitelerde kalite sorunu... Bunlar yalnızca birkaç örnek. Ülkesini güçlendirmek isteyenlerin, artık günümüz koşullarında çözüm yaratamayan politikaları değiştirmesi gerekiyor. Hukuk ve siyasetin önünde şu tehlike her zaman için var: Geleceği mümkün kılacak yolları açmak yerine geçmişini dondurup kalmak. Peki bir şeyleri değiştirmek neden bu kadar zor?

Tüm bu sorunların arkasında yatan daha temel bir konu var; demokrasi sorunu. Çünkü kararların alınmadığı ve nasıl alındığı konusu, demokrasinin içinde bulunduğu durumla doğrudan ilintili. Demokrasi, tüm yurttaşların kanunlar önünde eşit olduğu varsayımından yola çıkar. Ve neyin yasal olup neyin olmadığına karar verme sürecine herkesin katılımının sağlanması gerektiğini öngörür.

O halde yapmamız gereken ne? İhtiyacımız olanın, temsili demokrasinin doğrudan demokrasi, yani halkoylamaları ile tamamlanması olduğunu düşünüyoruz. Hedef, yurttaşları onları ilgilendiren kararların alınış sürecine katmak olmalı; konuların özünü ilgili tartışmalar merkeze yerleştirilmeli. Sorun artık kişiler, partiler ve iktidarla ilgili olmamalı; yalnızca konuların özünü, örneğin yolsuzluğun nasıl engellenebileceğiyle ilgilendirilmeli.

Doğrudan demokrasinin kalitesi için belirleyici olan kullanılan yöntemlerdir. Halk girişimlerinin, imza kampanyalarının (halk taleplerinin) ve halk oylamalarının hangi kurallarla düzenleneceği ve gerçekleştirileceği konusu, en az uygulama yöntemleri ile ilgili temel tartışmalar kadar önemlidir. Doğrudan demokratik yöntemlerin hedefi, yurttaşlara yetki vermek ve iktidarı onlarla paylaşmaktır. Yani bu yöntemler „yukarıdan“ değil „aşağıdan“ şekillendirilir ve denetlenir. „Aşağıdan“ derken kastedtiğimiz, oy verme hakkına sahip yurttaşların içinden bir grubun bir girişimde bulunma hakkına sahip olması, bu girişimin yeterli sayıda destekçi bulması halinde de konuyla ilgili halk oylamasına gidilmesi gerektiğidir. Bu yöntemlerin uygulanması her zaman saydam olmalı ve yurttaşlar tarafından denetlenebilmelidir.

Ve tüm bunlar, „yukarıdan“ başlatılan bir halk oylamasından, „plebisit“den farklıdır. Plebisitlerde belirleyici olanlar, iktidara sahip olanlardır. Örneğin hangi konularda halk oylamasına gidileceğine cumhurbaşkanı ya da başbakan karar verir. Bu tür halk oylamaları, genellikle iktidarın araçlarıdır; onlar sayesinde yönetenler „halkın“ desteğini alarak kendi iktidarlarını daha da sağlamlaştırmayı amaçlarlar.

Ne yazık ki, plebisitler ve doğrudan demokratik halk oylaması yöntemleri arasında var olan fark, genellikle algılanmıyor.

Bunun kanıtlarından biri de, her iki yönteme de aynı adın veriliyor olması: ikisine de „referandum“ deniyor. Böyle olunca da, her türlü otoriter rejim ve diktatörlük tarafından uygulanan plebisitler örnek gösterilerek, doğrudan demokratik yöntemler kötülenebiliyor.

Roman Huber, Mehr Demokratie e.V.

Girişim ve referandum yöntemlerinin belirlenmesi-sürecinde dikkat edilmesi gereken noktalar vardır çünkü doğrudan demokratik yöntemlerin kalitesi, sonuçların kalitesine doğrudan etki eder. İyi oylama yöntemlerinin yararı yurttaşlardır, politikacılara değil. Böylece yurttaşlar, içinde yaşadıkları bütünün şekillendiricileri haline gelirler.

İmza Sayısı

Bir referandum düzenlenebilmesi için oy verme hakkına sahip yurttaşların ne kadarının imzası gereklidir? Tavsiye: Referandumun hangi düzeyde yapıldığına (mahalle, ilçe, il, ülke) bağlı olarak, oy verme hakkına sahip olanların %5'inin oyundan daha fazlasına ihtiyaç olmamalıdır.

İmza Toplama Süresi

Gerekli imzaların toplanması için ne kadar süre tanınmalıdır? Tavsiye: Doğrudan demokrasinin olmazsa olmazı iletişimdir; yani bilgi verme, tartışma, bilgilenme doğrudan demokrasinin kalbini oluşturur ve bunlar için de zamana ihtiyaç vardır. Ülke çapında bir girişimin yaygınlaştırılabilmesi için en az 12 aya ihtiyaç vardır, aslında daha iyisi 18 aylık bir süredir.

İmza Toplama Süreci ve Yöntemleri

İmzalar özgürce toplanabilir mi, yoksa yurttaşların resmi kurumlara gelerek imza vermesi mi gerekir? Tavsiye: Gelişmiş bir doğrudan demokratik sistemde imza toplama yöntemleriyle ilgili kısıtlamalara gerek yoktur. Yalnızca oy verme hakkı olmayanların da imza vermesini engelleme amaçlı kısıtlamalar olabilir.

Halk Oylamasının Geçerliliği/Çoğunluk Sağlamak İçin Gerekli Koşullar

Oy verenlerin nitelikli çoğunluğuna ve/veya kotalara gerek var mıdır, yoksa salt çoğunluğu sağlamak yeterli midir? Tavsiye: Genellikle halk oylamalarının geçerli sayılabilmesi için, katılıma ilişkin belli kuralların yerine gelmiş olması şart koşulur. Bunu sonucunda pek çok halk oylamasının geçersiz sayılması durumuyla karşılaşılabilir. En doğrusu, halk oylamaları için, parlamento seçimlerinde geçerli olan kuralların uygulanmasıdır. Karar, çoğunluğun olmalıdır.

Oylama Konuları

Hangi konularla ilgili kararlar doğrudan demokrasi yöntemleriyle alınabilir, ya da hangi kararlar için bu yöntem uygulanamaz? Tavsiye: Yurttaşlar, kendi seçtikleri temsilcilerin karar verme yetkisine sahip olduğu tüm konularda doğrudan karar verebilmelidirler.

Glossary of direct democratic procedures

This glossary explains common expressions of direct democratic procedures in Germany that can be found on local and state levels. On the federal level there are no provisions for nationwide initiatives and referendums, except the reorganisation of states (Bundesländer). Direct democracy only refers to procedures where the electorate vote on factual issues, not on representatives. Thus, recalls and direct elections of representatives like mayors or heads of state (like in France or the USA) are not seen as direct democratic procedures.

Popular Legislation / Volksabstimmung (Volksgesetzgebung)

Popular legislation is included in the constitutions of all German states (Bundesländer). Laws and legal as well as constitutional amendments can be subject to it. The popular legislation process consists of three stages: the popular initiative, the popular demand, and the popular referendum.

Popular Initiative (Volksinitiative)

or Application for a Popular Demand (Zulassungsantrag)

The provisions for the first stage vary among the German states. A (relatively) small number of signatures need to be collected for a valid initiative or application. The difference between those procedures is how they will be handled after they had been filed. If a popular legislative process of a state requires a popular initiative, the state parliament has to deal with it in a plenary discussion. An application for a popular demand will only be checked for admissibility by the state government.

Popular Demand (Volksbegehren)

After admissibility of a popular initiative or of an application has been determined, and parliament has not adopt the initiative, a popular demand will be scheduled. Provisions for this stage of the popular legislation vary substantially. In Baden-Württemberg, for example, one sixth of the eligible voters (= 1.25 million people) have to sign the popular demand in town halls within two weeks. On the contrary, in Thuringia only one tenth of the eligible voters (= 200.000) have to sign the demand within four months. The collection of signatures is free, which means that one can sign the demand in public. Due to very strict provisions concerning popular demands, they have never taken place in some states (e.g. Baden-Württemberg) or have never been successful in others.

Popular Vote/Popular Referendum (Volksentscheid)

In case of a successful popular demand, parliament must deal with it in plenary discussion. If parliament rejects the content of the demand, a popular vote has to be held. The term “Volksabstimmung” (popular vote/referendum) is also used as a synonym for the whole popular legislative process.

Obligatory Referendums or Mandatory Referendum

In some states, like Hesse and Bavaria, constitutional amendments need to be approved by the people and a referendum has to be held. This kind of direct democratic procedure is common in the political system of Switzerland – not just in case of constitutional amendments, whereas in Germany it's rather rare.

Citizens' Initiatives and Citizens' Referendums

There are also direct democratic procedures on the local level. Provisions differ substantially between the states in terms of required number of signatures, excluded issues and approval quorums.

Doğrudan Demokrasiye Giden Yolculuğun Durakları

ALMANYA'DA DOĞRUDAN DEMOKRASİ İÇİN OMNİBUS, halk oylamalarının bütün idari düzeylerde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla çalışan bir yurttaş girişimi. Kendimize sanatçı Joseph Beuys'u ve onun 1971 yılında Düsseldorf'da kurduğu „Halk Oylamaları Yoluyla Doğrudan Demokrasi Örgütü“nü örnek alıyoruz. Beuys, büroyu 1972'de Kassel'da „documenta 5“ içine taşımış ve 100 gün boyunca ziyaretçilerle „genişletilmiş sanat“ ve „doğrudan demokrasi“ kavramları üzerine sohbet etmiş ve tartışmıştı.

1987

Joseph Beuys'un ölümünden bir buçuk yıl sonra, 1987 yılında, ilk ALMANYA'DA DOĞRUDAN DEMOKRASİ İÇİN OMNİBUS „documenta 8“ sırasında start aldı. 7 yıl boyunca yollardaydı (737 durakta durdu).

1988 - 1990

24 Şubat 1988'de Doğu Berlin'e geçmeyi denedi (Batı/Doğu Eylemi): Geçemedik, durdurulduk. Doğu Almanya'ya gitmeyi ancak duvarın yıkılışından sonra başarabildik ve das Neue Forum (Yeni Forum) girişimini ve „Yuvarlak Masa“ları destekledik.

1987 - 1992

Yedi eyalette yerel düzeyde ve eyalet düzeyinde halk oylaması uygulamalarının başlatılması için mücadele ettik. Halk oylamaları bugün artık her yerde yasal olarak düzenlenmiş durumda. Böylece doğrudan demokrasi aşağıdan yukarıya doğru gelişme şansına sahip.

1987 - 1992

İki Almanya'nın „yeniden birleşmesi“ vesilesi ve anayasanın giriş bölümünde yer alan sözün yerine getirilmesi talebiyle 17 Haziran 1992'de Bonn'da bir sütunu 1.074.239 imza ile doldurduk. Talebimiz, merkezi düzeyde de halk oylamalarına gidilmesi konusunun yasal olarak düzenlenmesi.

1993 - 1995

1993'de „Bavyera'da Daha Çok Demokrasi!“ sloganıyla gerçekleştirilen imza toplama girişiminde (halk talebi) yer aldık. 14 gün içinde 1.196.000 imza toplandı! Böylece halk, köy, kasaba ve kentlerde halk oylamaları düzenlenmesi konusunda uygulanabilir bir yöntemi kendisi geliştirmiş oldu.

1996 - 2000

Schleswig-Holstein eyaletinde „Özgür Okul“ ve Bavyera'da bağımsız yargıçlar girişimlerini destekledik. Münih'de belediye bütçelerinin daha saydam hale getirilmesi ve halk katılımı konusunda halk oylaması için girişimde bulunduk.

2001

Nisan 2001'de mavi OMNİBUS, Freudenberg Sarayı'nda „Duygular ve Düşünceler İçin Deneyim Sahası“ durağı haline geldi. OTOBÜS'de ülke çapında halk oylamaları için 1.074.239 imza vardı. Arılar 7 ayı kovanda bal ürettiler.

2000

2000 yılı Ekim ayında ikinci OTOBÜS – OMNİBUS yola çıktı. „Thüringen‘de Daha Çok Demokrasi“ kampanyasına destek oldu. Kampanya başarıyla sonuçlandı. 363.123 yurttaş (oy hakkına sahip olanların %18.3‘ü) eyalet çapında düzenlenecek halk oylamaları için geçerli barajların indirilmesini talep etti.

2001

3 Mayıs 2001: Beyaz OTOBÜS Berlin‘de! Bu eylemle OTOBÜS-OMNİBUS, „Mehr Demokratie e.V.“ ile birlikte yürüttüğü, ülke çapında halk oylamaları için imza toplama kampanyasını başlattı. (Halk oylaması için halk oylaması)

O günden bugüne...

OMNİBUS her yıl Mart başından Kasım sonuna kadar Almanya‘da kentten kente dolaşiyor. Yılda 100‘den fazla kenti ziyaret ediyoruz. Gittiğimiz yerlerde, taşıdığımız fikirle ilgili bir sohbet ve tartışma ortamı oluşuyor.

2002

17 yaşındaki öğrenci Jana Li Frank‘ın talebi, 2002 yazında öğrenciler için staj imkanı sunmaya başlamamıza yol açtı. O günden bu yana 30‘dan fazla öğrenci bu imkandan yararlandı ve çalışmalarımıza büyük zenginlik kattı.

2003

13 Mart 2003‘de „Mehr Demokratie e.V.“ ile birlikte, Bundestag binası önünde herkese açık bir törenle tüm partilerin temsilcilerine ve Meclis Başkan Vekili‘ne topladığımız 100.000 imzayı sunduk. (Bizim yasa taslağı önerimize göre bu bir „halk girişimi“ idi.)

2002 - 2004

2004 Haziran ayında Hamburg eyaletinde yaşayanlar bir halk oylaması sonucunda, tüm Almanya‘nın en modern seçim kanununa sahip oldular! İlk kez seçmenler nasıl seçim yapılacağına kendileri karar verdiler! OTOBÜS - OMNİBUS, bu halk oylamasının girişimcilerinden biri olarak kampanyanın her aşamasında aktif olarak yer aldı.

2006

2006 Ekim‘inde Bremen eyaletinde, Hamburg‘u örnek alan daha gelişmiş bir seçim kanunu için halk oylamasına gidilmesi talebimiz o kadar başarılı oldu ki, partiler bu yöndeki yasa değişikliğini halk oylamasına gerek kalmadan hayata geçirdiler.

2009

2006 Nisan‘ında „Halk Oylaması Eylemi“ni başlattık. Bu eyleme katılan herkes, ülke çapında halk oylamaları düzenlenmesi talebi için çalışmaya başlayabilir. Şu ana kadar 170.000 eylem kartı dağıtıldı. Bu eylemin doruk noktası, 2009 genel seçimleri olacak (www.aktion-volksabstimmung.de)

...vd.

TUR PLANI 04.09. – 14.11.2009

04.09.-06.09.	Wiesbaden
07.09.	Bonn
08.09.	Münih
09.09.-10.09.	Ljubljana
10.09.-12.09.	Zagreb
13.09.-15.09.	Saraybosna
16.09.-20.09.	Sofya
21.09.-22.09.	Üsküp
23.09.	Tetovo
24.09.-26.09.	Selanik
27.09.-28.09.	Delfi
29.09.-10.10.	Atina
10.10.-11.10.	Leptokaria
15.10.-18.10.	Selanik
20.10.	Alexandropolis
21.10.-25.10.	İstanbul
28.10.-29.10.	Bükreş
30.10.-31.10.	Cluj-Napoca
02.11.-03.11.	Belgrad
05.11.-07.11.	Budapeşte
08.11.-09.11.	Bratislava
10.11.-12.11.	Viyana
13.11.	Linz
14.11.	Münih

Bu proje, Avrupa Komisyonu'nun katkıları ile finanse edilmektedir. Bu yayının içeriğinden yalnızca metnin yazarı sorumludur ve Komisyon, metinde yer alan bilgilerin yaygınlaştırılması ve kullanımıyla ilgili herhangi bir sorumluluk taşımaz.

www.democracy-in-motion.eu